

VERENIGDE VERZAMELAARS

Er zijn mensen die van glimmend opgepoetst tin houden. Die personen bestaan en zij zijn natuurlijk welkom bij de Nederlandse TinVereniging. Een Nederlandse tinliefhebber zal echter niet voor fonkelend tin kiezen. Nederlanders houden ervan dat hun tin een wat grijzere, doffere patina heeft. Of zij vallen juist voor bodemvondsten: oud tin dat soms eeuwen in de grond verstopt heeft gezeten en daarom in allerlei schakeringen van zwartpurper is uitgeslagen. De Nederlandse TinVereniging is een vrij jonge organisatie met een kleine honderd leden. Maar alles wat iemand ooit van tin zou willen weten, is in deze vereniging te vinden.

'n Reservoir van kennis en ervaring

TEKST **Boudewijn Meijer en Daphne Meijer**

Vergeleken met sommige andere organisaties van liefhebbers van kunstnijverheid en design komt de Nederlandse TinVereniging pas net kijken. Zij is opgericht in 1993; het twintigjarig bestaan is net achter de rug. Met onder andere het 25-jarig jubileum in zicht is er voldoende te bespreken. Twee bestuursleden, Jan Beekhuizen en Erik Erenst, kunnen terugblikken op de vele bijeenkomsten en allerlei activiteiten ontplooid door de Nederlandse TinVereniging, alhoewel Erik Erenst geen lid is van het eerste uur.

TUSSEN KUNST & KITSCH

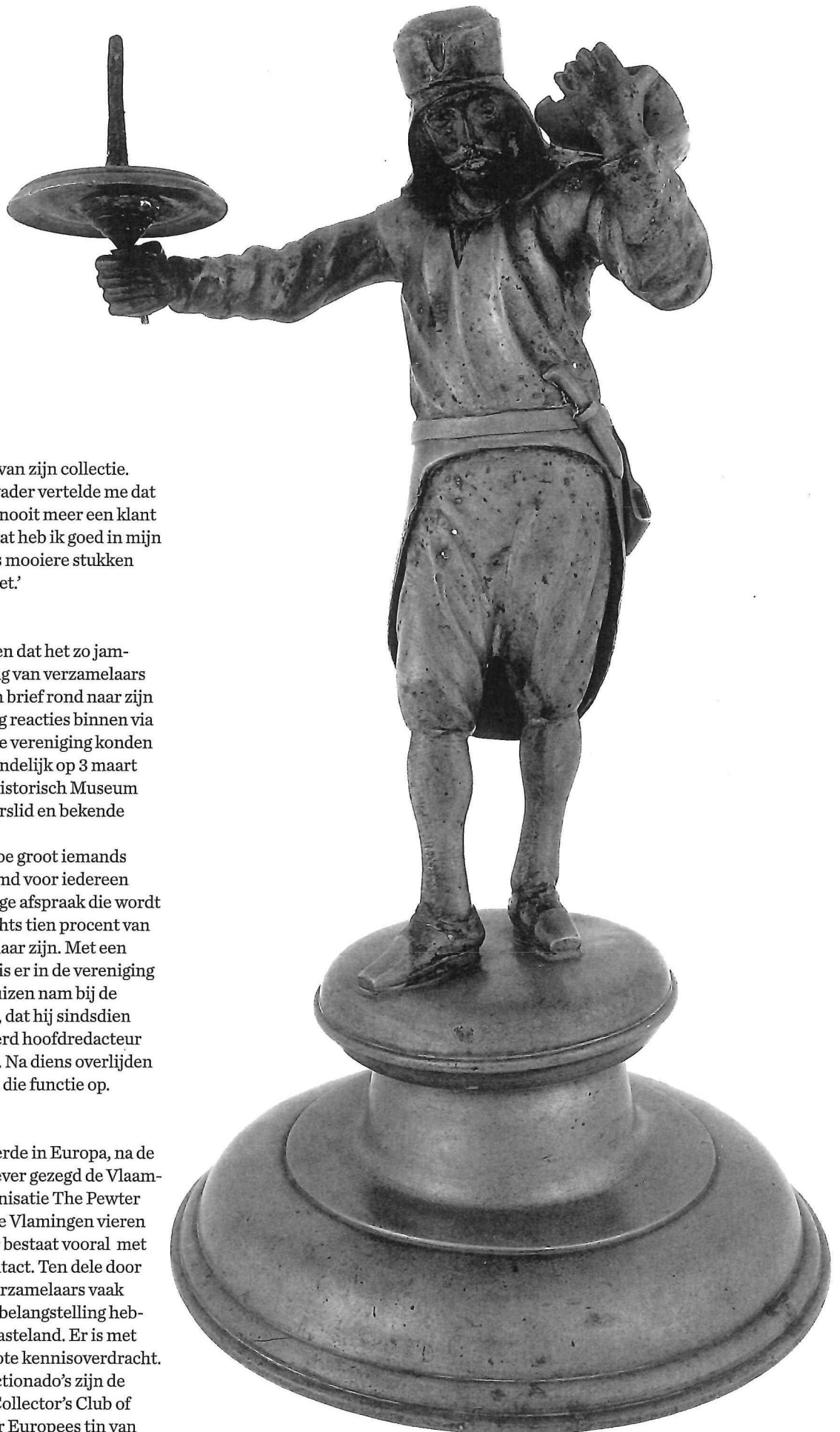
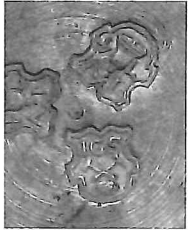
Voorzitter Jan Beekhuizen uit Amsterdam is dat wel. Beekhuizen (69) is een bekend gezicht in de Nederlandse kunst- en antiek wereld. Ooit nam hij in Brabant de antiekzaak over van zijn ouders, en nadat hij de overstap had gemaakt naar Amsterdam specialiseerde zich gaandeweg in gebruiksvoorwerpen en toegepaste kunst van tin. Als vaste expert in *Tussen Kunst & Kitsch* – al bijna twintig jaar – is hij bijna een bekende Nederlander bij het grote publiek. Honderden, zo niet duizenden mensen zijn in de loop der jaren bij Jan Beekhuizen langs de tafel getrokken, om hem een blik te laten werpen op hun tinnen of koperen objecten of antieke beeldhouwwerk.

In de TinVereniging kan Beekhuizen een ander aspect van zichzelf laten zien: hij is in Nederland onbetwist dé specialist. Zelf verzamelt hij niet. 'Je kunt niet zowel verzamelaar als handelaar zijn. Een

Drie Nederlandse schapenkannetjes. 17e en 18e eeuw

lelaar van het mijnwerkersgilde – dag-
 bruinkool. Zgn. Bergmannsleuchter.
 gieter: J. Unger, Johanngeorgenstadt,
 reeks 1685
 r: gietersmerk

lelaar moet afstand kunnen doen van zijn collectie.
 verzamelaar hoeft dat niet. Mijn vader vertelde me dat
 en ik ooit zou gaan verzamelen, ik nooit meer een klant
 ij thuis zou kunnen ontvangen. Dat heb ik goed in mijn
 geknoopt. Ze zouden bij mij thuis mooiere stukken
 staan dan in de winkel. Dat kan niet.'

TINKOERIER

ten bespraken met Jan Beekhuizen dat het zo jam-
 was dat Nederland geen vereniging van verzamelaars
 in kende. Beekhuizen stuurde een brief rond naar zijn
 ten. Er kwamen zo'n dertig, veertig reacties binnen via
 dresenbestand; de pioniers van de vereniging konden
 start. De TinVereniging werd uiteindelijk op 3 maart
 in het toenmalige Amsterdams Historisch Museum
 richt, in aanwezigheid van bestuurslid en bekende
 ur over Tin Bé Dubbe.
 maakt de TinVereniging niet uit hoe groot iemands
 ameling is. De organisatie is bestemd voor iedereen
 een belangstelling voor tin. De enige afspraak die wordt
 nteerd is de handelarenregel: slechts tien procent van
 den mag een professionele handelaar zijn. Met een
 aantal van zo'n tachtig personen is er in de vereniging
 voor acht handelaren. Jan Beekhuizen nam bij de
 chting het voorzitterschap op zich, dat hij sindsdien
 eedt. Eminence grise Bé Dubbe werd hoofdredacteur
 et Verenigingsblad, *de Tinkoerier*. Na diens overlijden
 07 volgde Jan Beekhuizen hem in die functie op.

PUTTER COLLECTOR'S CLUB

ederlandse TinVereniging is de derde in Europa, na de
 e en de Belgische vereniging, of liever gezegd de Vlaam-
 nvereniging. De Britse zusterorganisatie The Pewter
 ty bestaat al bijna honderd jaar, de Vlamingen vieren
 enkort hun dertigjarig bestaan. Er bestaat vooral met
 elgische collega's een intensief contact. Ten dele door
 al, ten dele ook omdat Britse tinverzamelaars vaak
 Engels tin verzamelen en minder belangstelling heb-
 voor materiaal van het Europese vasteland. Er is met
 e met de Belgen sprake van een grote kennisoverdracht.
 e relatief kleine wereld van tinafficionado's zijn de
 acten heel goed; zo zal de Pewter Collector's Club of
 rica graag een artikel plaatsen over Europees tin van

VERENIGDE VERZAMELAARS

Hoe zou een jong iemand op het idee kunnen komen dat tin mooi is, wanneer hij of zij nooit enig tin onder ogen krijgt?

de hand van een van de Nederlandse contribuanten aan *de Tinkoerier*. Opvallend is verder dat de Nederlandse vereniging enkele leden telt uit Frankrijk.

Welke voordelen levert het lidmaatschap op? De TinVereniging houdt jaarlijks twee bijeenkomsten. In het voorjaar komen de leden op een locatie bij elkaar voor een rondleiding en een lezing. Dit jaar is de voorjaarsbijeenkomst gepland in kasteel Heeswijk in Heeswijk-Dinter. In 2013 was er een weekeinde in België. In het najaar komen de leden traditiegetrouw naar het Amsterdam Museum, dat een grote collectie tin kent, die helaas, op vier Amsterdamse stadskannen na, in het depot is opgeslagen.

SHOW AND TELL

Een bijzonder onderdeel van de bijeenkomsten is de 'show and tell'. 'Leden brengen zelf voorwerpen van huis mee en vertellen erover. Of stellen vragen aan de zaal, of er iemand is die iets meer weet over een bepaald object, een tinmerk, een tinnegieter of een ander aspect,' vertelt Jan

Jan Beekhuizen
en Erik Erenst

Linksboven: Brabantse kan - Antwerpse kan, onbekende tinnegieter, 4e kwart 17e eeuw

Rechtsboven: Kan van het Smedengilde, Nijmegen. Tinnegieter: vader of zoon Hanecamp, 4e kwart 18e eeuw. In de graving jaartal 1776

Linksonder: Paar Duitse kandelaars. Niet gemerkt, 4e kwart 16e eeuw

Rechtsonder: Jan Steenkan, Antwerpen. Onbekende tinnegieter, 4e kwart 17e eeuw

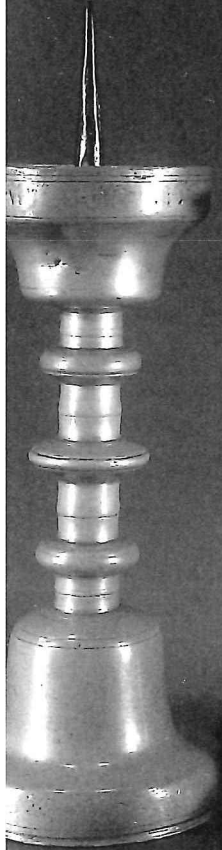
Beekhuizen. Erik Erenst voegt toe: 'Er zit op zo'n moment veel kennis in de zaal. Er is veel kennis aanwezig bij de leden. Op zo'n middag kun je een reservoir aan ervaring en kennis aanboren dat nergens elders in Nederland te vinden is. Indien een voorwerp echt heel bijzonder is, publiceren we er daarna over in *de Tinkoerier*.'

De TinVereniging springt eruit als kennisinstituut. In 2004 organiseerde de Nederlandse TinVereniging vanwege het 10-jarig jubileum een grote tintentoonstelling in museum Boymans van Beuningen. Meer dan 400 objecten uit de collecties van de leden, waaronder enkele enkele musea, werden geëxposeerd. En deze zijn te vinden in de catalogus *Van tin gegoten - uit tin genoten*. In 2000 had de TinVereniging haar leden benaderd met de vraag of er voldoende belangstelling was en men bereid was vooraf al in te tekenen op deze kostbare uitgave. Die bereidheid was er zonder meer. Er werden 400 exemplaren van de catalogus gedrukt, dat voor € 45,- werd verkocht. Bij de vereniging zijn nog enkele exemplaren te verkrijgen van dit standaardwerk. In 2009 volgde de uitgave van een zo mogelijk nog belangrijker boek: *Nederlandse Tinnegieters & Tinmerken*, gebaseerd op het jarenlange onderzoek van Bé Dubbe, met toevoegingen en actualisering van Jan Beekhuizen. Alle Nederlandse tinnegietersmerken zijn er in principe in te vinden. Ook de gildeplaten staan erin. Ten tijde van de Republiek hadden de meeste steden een tinnegietersgilde. Deze gaven een gildeplaat uit, een plaat met alle bekende merken van de in de stad werkzame tinnegieters. In de Franse tijd werden de gilden afgeschaft. De meeste gildeplaten verdwenen, maar in enkele steden zijn ze bewaard - nu een bron van informatie.

HUURTIN

Jan Beekhuizen toont een foto van een huurtinplaat. Dat is een plaat met stempels, die op tinnen serviesgoed werden aangebracht. Dit serviesgoed werd op bruiloften en partijen gebruikt. Zijn exemplaar is toevallig afkomstig uit Amsterdam. De borden, kroezen, schalen en kannen waren voorzien van een speciaal merkje dat duidelijk maakte dat het gehuurd serviesgoed betrof, zodat niemand op het idee zou komen het gehuurde goed tijdens de festiviteiten te verkopen, of te ruilen voor iets anders. Een vat bier, bijvoorbeeld.

Deze kennis van het gebruik van historisch tin is verzameld in de vereniging. Werkgroepen kent men niet, wel projectgroepen die zich bezig houden met de voorberei-

VERENIGDE VERZAMELAARS

Franse handelaren hebben nogal eens de neiging om het tin zo te polijsten dat het glimt als zilver – en dat is nu juist niet de bedoeling

Nederlandse beschilderde kranenkan, Amsterdam.
Tinnegieter: Steeven Brintrop,
werkzaam vanaf 1722
Links: gietersmerk

ding van bepaalde grootschaliger gebeurtenissen. In 2018 bestaat de vereniging 25 jaar.

De vereniging heeft een vraag- en antwoordrubriek op zijn website www.nederlandsetinvereniging.nl. Iedereen die de website van de NTV bezoekt mag daar zijn vragen stellen, mits de vragen vergezeld gaan van een duidelijke foto en een scherpe foto van de merken.

KUNSTNIJVERHEID

De betrokkenen zelf hebben er enorm veel plezier in, maar desondanks zijn de bestuursleden niet geheel en al optimistisch over de toekomst. De gemiddelde leeftijd van de leden ligt boven de vijftig. Het is een gemêleerd gezelschap, waarin ook een aantal echtparen te vinden is die de tinliefhebberij deelt. De verbindende factor van de leden is de passie voor tin, waarbij vaak blijkt, dat het verzamelterrein zich heeft uitgebreid naar o.a. brons en beelden.

Tijdens de bijeenkomsten gaat het echt over tin. Over het werk, wat men doet of heeft gedaan wordt niet of nauwelijks gesproken. De recente verwervingen komen aan bod; of het nu gaat over een fraaie koffiepot uit de negentiende of twintigste eeuw of een zeldzame pijpkan (Jan Steenkan). Maar men wisselt ook informatie uit over bijv. interessante musea, nieuwe (tin)boeken, aankomende veilingen enz.

Tin verbindt! Jong en oud helaas niet. Beginnende verzamelaars zijn er niet zoveel. Dit komt volgens beide bestuursleden wellicht door het gegeven, dat in het onderwijs over het algemeen minder aandacht wordt besteed aan geschiedenis en/of kunstnijverheid. En hiernaast ook doordat tin niet langer te zien is in de Nederlandse musea. Waar zie je nog een mooi tinnen stuk staan? Hoe zou een jong iemand op het idee kunnen komen dat tin mooi is, wanneer hij (of zij, er zijn vrouwelijke verzamelaars) nooit enig tin onder ogen krijgt? De aandacht voor Nederlandse kunstnijverheid is in de Nederlandse musea op dit moment tot het nulpunt gezakt. In de nieuwe opstelling van het Rijksmuseum, met z'n tachtig kamers, staat welgeteld één tinnen kan in het zicht. Er zal over enige tijd misschien weer een kentering ontstaan bij de musea en in hun kielzog bij de particuliere verzamelaars, maar daar schiet de TinVereniging nu niets mee op. Jan Beekhuizen: 'Mijn vrouw en ik hebben helaas geen kinderen om onze liefde voor tin aan door te geven. Daarom probeer ik nu zo veel mogelijk

Boven: Collectie Frans tin

Links: Nederlandse maatkan, Dordrecht. Tinnegieter: Jan Gardenier, werkzaam 1675 - 1732

Midden en rechts: Een paar Schotse zgn. Communion kannen. Edinburg, onbekende tinnegieter, 4e kwart 18e/1e kwart 19e eeuw

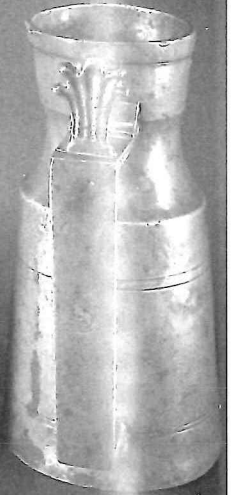
kennis te delen, met artikelen in *de Tinkoerier* en de iven van de vereniging. Als de specialisten hun kennis iet delen, is straks alles weg.' Het is frustrerend. Zelfs t Amsterdam Museum, dat een grote tinctollectie : als onderdeel van een nog grotere kunstnijverheids- ctie, is er amper tin te vinden in de permanente pre- atie. Zelfs de mooie bodemvondsten uit het Amster- se veen komen amper tevoorschijn.

DSKANNEN

r modes veranderen snel, tegenwoordig, en er is geen le reden waarom tin niet ook weer populairder zou ien worden. Er bestaat hedendaags tin. In 2004 hield eum Boymans van Beuningen ter gelegenheid van ote tintentoonstelling die al ter sprake kwam een -trijd voor een ontwerp in tin. De beste tien ontwer-

pen werden tentoongesteld. Het winnende ontwerp was gemaakt door Ineke Hans. Er zijn ook nog enkele tinnegieters actief in Nederland, zoals een firma aan de Zaanse Schans, en een andere in het Gelderse Lochem. Tin is dus niet helemaal weg.

In 2015 hoopt de Nederlandse TinVereniging wederom aandacht te vragen voor historisch tin door middel van een expositie van alle grote Stadskannen van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden. Dit waren ten tijde van de Republiek ceremoniële kannen, die de steden gebruikten bij hun ceremonies en ontvangsten. Belangrijke steden bezaten een aantal van deze kannen. Sommige zijn spoorloos verdwenen, andere steden bezitten de kannen nog 'ergens'. De TinVereniging wil een tentoonstelling inrichten in Maastricht, in het Museum aan het Vrijthof. De tentoonstelling valt samen met de data van de Tefaf in 2015.

VERENIGDE VERZAMELAARS

nr: Kroes, bodemvondst, Leiden. Onbekende
er, 4e kwart 16e eeuw

ven: Twee Zwitserse maten, Bern. Tinnegieter:
einrich Petersohn, werkzaam 1770 – 1786

nr: Zwitserse maat, Solothurn. Onbekende
er, 2e helft 17e eeuw

der: Kroes, bodemvondst, Rotterdam. Tinnegieter:
sz Messchaert, Rotterdam, werkzaam 1635 – 1677

ler is dat de kannen nooit eerder gezamenlijk te zien
veest; Oudenaerde komt naast Leiden te staan, de
nnen van Breda zijn voor het eerst te vergelijken
officiële kannen van de stad Gent.

EN

enst is zelf verzamelaar van Frans tin. De belang-
komt voort uit zijn francofilie. Erenst is met zijn
rote vaak te vinden in Frankrijk. Het Franse tin en
t name de maat-en wijnkannen zijn voor hem een
hand liggende keuze. Vergeleken bij het andere
se tin vindt hij de kannen mooier en sierlijker.
ast is er een grote diversiteit in vormen, afhankelijk
streek waar het is gefabriceerd. Een kan uit Nor-
is totaal verschillend ten opzichte van een kan uit
gogne.
is zelf niet zo'n enorme liefhebber van bodem-
n, maar hij heeft wel enkele exemplaren van opge-
tinnen objecten thuis, om te laten zien hoe anders
ruit ziet. De kleur is duidelijk anders; veel donker-
: vaak een goud-, zilver- en/of blauwkleurige gloed.
oetst tin houdt hij niet. Hij geeft de voorkeur aan
een patine. Dit is in Frankrijk moeilijk te vinden.
er hij hierover praat met Franse antiquairs begrijp-

pen ze dit niet. Tin – het zilver van de armen – werd vroeger
altijd gepoest en waarom dan nu die sterke appreciatie voor
het donkere ongepoetste tin!

PEPERSTROOIER

Voor Erenst begon het verzamelen van tin ongeveer zes-
dertig jaren geleden, toen hij stopte met roken. Je zou dan
geld moeten overhouden! Een mooi argument/excuus om
vervolgens iets te kopen, wat je volstrekt niet nodig hebt. Hij
kocht een tinnen peperstrooier. Bij bestudering ontdekte
hij een merkje aan de onderzijde van de voet.
Hij wilde vervolgens de betekenis van dit merkje weten en
ging naar de bibliotheek om daar het boek *Tin en Tinnegie-
ters in Nederland* van B. Dubbe te raadplegen. Hij vond de
tinnegieter en wat achtergrond informatie. Nadat hij bij Jan
Beekhuizen in Amsterdam zijn eerste inktpot (een Raads-
heertje uit Amsterdam) had gekocht wees hij hem op het
bestaan van de Nederlandse TinVereniging. In 1996 werd
hij lid van de vereniging. Zoals eerder opgemerkt heeft hij
zich gericht op kannen. Veel Franse kannen zijn gemerkt en
dat was voor hem een prettige bijkomstigheid.
Aan het verzamelen op zich beleeft Erenst ook veel plezier.
Volgens hem ontwikkel je een zeker jachtinstinct en als
dit samengaat met een beetje hebzucht dan zijn dit niet
onbelangrijke ingrediënten voor het uiteindelijk samenstel-
len van een interessante collectie. Het kopen op veilingen
geschiedt de laatste jaren in toenemende mate door parti-
culieren – verzamelaars als Erenst. Wanneer hij iets moois
ziet tijdens één van de bezichtigingsdagen van een veiling,
zet hij het voorwerp weer ver weg in de vitrine. Hierop zal
hij een bod uitbrengen! Als hij vervolgens ziet, dat een ander
het voorwerp toch pakt, dan denkt hij: 'Zet het alstublieft
weer voorzichtig weg en maak er geen krassen of bescha-
digingen op!' Totdat de veilinghamer valt waant hij zich de
nieuwe eigenaar.

oeken

ilogus *Van tin gegoten, uit tin genoten,
constelling ter gelegenheid van het 10-jarig
eum van de Nederlandse TinVereniging,
sterdam 2004. ISBN 90-9018306-X
krijgbaar via de website van de Neder-
se TinVereniging)*

ubbe e.a., *Nederlandse Tinnegieters &
erken*, Amsterdam 2009.
I 978-90-814173-0 (verkrijgbaar via de
site van de Nederlandse TinVereniging)

ubbe, *Tin en tinnegieters in Nederland,
iem 1978. ISBN 90-6087-208-8*

I.H. Beekhuizen, *De schoonheid van het
Tin*, 's-Hertogenbosch 1998.
I 90-7038-412-4

*Catalogus, Keur van tin uit de havensteden
Amsterdam, Antwerpen en Rotterdam, Amster-
dam 1979. Depotnummer D1979/0180/14*

J. Westers, *Groninger tinboek, historie, tinne-
gieters en tinwerk*, Groningen/Bedum 2008.
978 90 5294 442 5

Ph. Boucaud/Ci. Frégnac, *Les Étaines, des
origines au début du XIXe siècle*, Freiburg 1978.

H.-U. Haedeke – ZINN, Braunschweig 1973
H. Schneider, ZINN, *Katalog der Sammlung des
Schweizerischen Landesmuseums Zürich, Olten
und Freiburg im Breisgau 1970*

P.R.G. Hornsby, *Pewter of the Western World,
1600 – 1850*, Exton, Pennsylvania 1983.
ISBN 0-916838-83-8

Musea

Amsterdam Museum

Joods Historisch Museum, Amsterdam

Museum Wasserburg, Anholt

Openluchtmuseum, Arnhem

Mas, Antwerpen

Gruuthusemuseum, Brugge

Museum de Dubbelde Palmboom, Delfshaven

Westfries Museum, Hoorn

Kaap Skil Museum, Texel

Schielandhuis, Rotterdam

Boymans van Beuningen, Rotterdam

VERENIGDE VERZAMELAARS

Gegraveerde schotel met Joodse voorstelling. Duitsland, omstreeks 1700

Het op deze pagina's afgedrukte artikel over de Nederlandse TinVereniging is een onderdeel van een serie over verenigingen van verzamelaars. Er zijn voor deze serie een twaalfstal verenigingen geselecteerd die passen binnen het concept van *Origine*. Deze serie wordt mede mogelijk gemaakt door AXA Art, internationaal verzekeraar van kunst, antiek en design voor zowel particulieren, galerieën, kunsthandelaren, veilingen en musea. AxA Art is tevens hoofdsponsor van de TEFAF, Maastricht.

DE TINKOERIER EN EEN BOÏTE À THÉRIAQUE

Sedert de oprichting van de Nederlandse TinVereniging verschijnt twee maal per jaar het mededelingenblad van de vereniging. Dit blad gaat zeer gedetailleerd in op alles wat met tin te maken heeft en is voor de leden (lees verzamelaars) interessant en uiterst nuttig. Erenst heeft dat meerdere malen ervaren. In het najaar van 2006 ontdekte hij bij een antiquair in Dijon een tinnen busje met een afschroefbaar deksel waarop oa het IHS teken stond afgebeeld. Volgens de verkoopster was het busje afkomstig uit Vezelay. Ook deze dame had geen idee, waarvoor het gebruikt was en kon ook niets vertellen over de leeftijd en dus werd het niet gekocht.

Enkele maanden daarna verschijnt *de Tinkoerier* met een uitgebreid artikel van de heer Renner getiteld: "Les boîtes à Thériaque en étain". In dit artikel wordt exact beschreven waarvoor deze busjes hebben gediend en waar en door wie ze zijn gemaakt. Het medicijn wat hierin zat diende bijna voor alles. Erenst is enkele maanden daarna weer naar deze antiquair gegaan in de hoop, dat het busje er nog was. Na lang (zelf) in de winkel gezocht te hebben

vond hij het. Zonder dit artikel in *de Tinkoerier* was dit redelijk zeldzame busje niet in een Nederlandse collectie terecht gekomen. ■

Ter gelegenheid van deze publicatie kunnen belangstellenden een proeflidmaatschap van de Nederlandse TinVereniging zonder kosten uitproberen. Men ontvangt kosteloos een exemplaar van *de Tinkoerier*. Pas hierna wordt men benaderd met de vraag of het proeflidmaatschap kan worden omgezet in een regulier lidmaatschap.

De Tinkoerier is het Mededelingenblad van de Nederlandse TinVereniging. Het verschijnt twee keer per jaar. *De Tinkoerier* bevat behalve artikelen die te maken hebben met het reilen en zeilen van de vereniging ook een aantal meer inhoudelijke stukken over tin. In het meest recente nummer verscheen een studie van de hand van Jan Beekhuizen over een collectie tin op het eiland Texel. Beekhuizen belandde op Texel min of meer toevallig in het museum Kaap Skil, ontdekte daar een tin collectie en besloot deze te beschrijven. Daarnaast zijn er andere artikelen te vinden, die – hoewel bestemd voor de liefhebber met enige voorkennis – ook voor de gewone lezer alleszins de moeite waard zijn.